

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการศึกษา การเรียนรู้ ระบบบริหารและการจัดการ ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ระบบทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนได้กำหนดแนวในการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนา เยาวชนและบุคลากรในชุมชน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม ด้วยการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษา จากเดิมที่โรงเรียนจัดการศึกษาแต่เพียงลำพัง เป็นการเปิดโอกาสให้องค์การหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 7-9) และหัวใจของการพัฒนาการศึกษาคือ การพัฒนานักเรียนให้มี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ในการยึดหลักและกรอบแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพทั้งด้านสังคมคุณภาพ ด้านสังคมแห่งภูมิปัญญา และ การเรียนรู้และด้านสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้ระบุหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มที่ตามศักยภาพ ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูจึงต้องจัดเนื้อหาสาระ

และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ในการจัดการเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ความต้องการผู้เรียน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และหากระบวนการในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน หากวิเคราะห์จากเนื้อหาตามพระราชบัญญัติการศึกษา และแนวทางในการจัดการศึกษาที่ปรากฏตามเอกสารต่าง ๆ นับได้ว่าการจัดการศึกษาของไทย ตั้งอยู่บนหลักการและแนวทางที่มีประสิทธิภาพ แต่หากวิเคราะห์ในด้าน การนำหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาลงไปสู่การปฏิบัติ แล้วกลับพบว่าการจัดการศึกษาของไทยประสบปัญหาในทางปฏิบัติมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพในการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย แสดงให้เห็นได้ชัดเจนจากผลการประเมินตามโครงการ TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) และ โครงการ PISA (Programmed for International Student Assessment) ที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลของการพัฒนาการศึกษาในระดับนานาชาติ ที่มักถูกนำไปอ้างอิงอยู่บ่อยครั้งในองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญของโลก (ฐาปนธู อุตมศรี, 2558: 1-2)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นเวทีของครูที่เป็นนักปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีปฏิบัติ นำผลของการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ซับซ้อน เพื่อเตรียมตัวออกไปใช้ชีวิตในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 โดยผ่านการเรียนรู้ ไม่เน้นสอนวิชาแต่เน้นความเจริญงอกงามของมนุษย์ ด้วยการเรียนรู้จากการที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ ครูเปลี่ยนจากผู้สอนวิชามาเป็นโค้ช (Coach) ซึ่งแนวความคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูนี้ ครูคือนักเรียนที่ต้องเรียนรู้วิธีทำหน้าที่ของการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนเรียนเป็นทีม ครูทำงานเป็นทีมและเรียนเป็นทีม เน้นการเรียนรู้ของครูแบบที่เรียนจากการปฏิบัติงานโดยตรง ไม่เน้นให้ครูไปเข้ารับการศึกษาอบรม (วิจารณ์ พานิช, 2555: 139) ชุมชนการเรียนรู้ในทางวิชาชีพเป็นลักษณะของกลุ่มบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนหรือพูดคุย สอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและร่วมมือร่วมพลังกันปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู (Mitchell and Sackney, 2001: 3; Toole and Louis, 2002: 245-279) สำหรับบริบทของวงการศึกษา สรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นแนวคิดที่ประกอบด้วยแบบแผนทาง

พฤติกรรม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและแบบแผนทางความเชื่อหรือบรรทัดฐาน เช่น เป้าหมายและค่านิยม ส่วนนิยามของคำว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นกระบวนการ เช่น การแลกเปลี่ยนและการพูดคุย สอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผลและความร่วมมือร่วมพลังในการปฏิบัติงานส่วนที่เป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังในการปฏิบัติงานคือ การเป็นครูมืออาชีพที่มุ่งสู่ผลประโยชน์การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ (ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, 2553: 2)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู พบว่า ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการที่จะมาจะสนับสนุนให้โรงเรียนเกิดความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นได้ โดยองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ องค์ประกอบระดับบุคคล และองค์ประกอบระดับกลุ่มบุคคล ความหลากหลาย และเครือข่ายที่เข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ขึ้นอยู่กับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงองค์กรของโรงเรียน และมักมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ ความจำเป็นของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอบข่ายการติดต่อสัมพันธ์กัน (สมุทรร สมปอง, 2558: 2-3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีการดำเนินการในหลายประเทศที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษา อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ฯลฯ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกามีการใช้รูปแบบ Professional Learning Community ในโรงเรียนประถมมิสซูรี โรงเรียนประถมเวอร์จิเนีย โรงเรียนมัธยมเท็กซัส โรงเรียนมัธยมแอริโซนา และโรงเรียนมัธยมแคลิฟอร์เนีย เป็นต้น (Rentfro, 2007: 2; Burnette, 2002: 51-54; Phillips, 2003: 240-258; Beyond, 2003: 61-63; Buffum and Hinman, 2006: 16-19 อ้างใน สมุทรร สมปอง, 2558: 3) โรงเรียนเหล่านี้ได้ใช้หลักของ (Dufour, 2004: 6-11) ว่าอะไรคือความต้องการของนักเรียนที่ต้องการเรียนรู้ และด้วยวิธีการอย่างไร หากนักเรียนไม่รู้จักสิ่งนั้นจะได้หรือไม่ คณะครูได้นำไปวิเคราะห์และพัฒนาให้ผลการสอบ และผลการประเมินสูงขึ้น (Hinman, 2007: 29-35 อ้างใน ฐาปณัฐ อุดมศรี, 2558: 3)

สำหรับประเทศไทยมีการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ระดับโรงเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ สร้างทักษะอนาคตในบริบทประเทศไทยด้วยระบบโครงงาน (Project- Based Learning) เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นนี้ด้วย โดยดั้งเดิมนั้นการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้เป็นหลักสำคัญ แต่สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ นักเรียนจะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความเชื่อพื้นฐานที่ต้องการช่วยเหลือ และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ (Well and Feun, 2007: 141) ซึ่งในบริบทของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น การพัฒนาความสามารถและสมรรถนะต้องครอบคลุมการพัฒนาทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียน หากผู้บริหารโรงเรียนเห็นคุณค่าและให้การสนับสนุน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และผลลัพธ์ตามเป้าหมายคือการเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และตัดสินใจร่วมกันภายในโรงเรียน และพันธกิจที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียน มุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะของครูและผู้บริหารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (Hord, 2004) การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ดีจากการได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ นักเรียนจึงควรเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ส่วนครูมีบทบาทในการฝึกฝนการชี้แนะ การจัดเตรียมและอำนวยความสะดวก คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพการเรียนรู้ของครู และการเพิ่มคุณภาพการศึกษานั้นทำได้โดยการเพิ่มคุณภาพของครู (วิทยากร เชียงกุล, 2551: 15) ผู้เรียนที่เก่งย่อมขึ้นกับครูที่เก่ง มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคุณภาพและศักยภาพให้แก่ครูจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำพาสังคมไปสู่ความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้ครูสมัครใจพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญ ด้วยวิธีการและนวัตกรรมที่หลากหลายให้มากขึ้นและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557: 26) การนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือของการเปลี่ยนชีวิตครู เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นนักเรียน ทำงานร่วมกับเพื่อนและรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือเครือข่าย ปรึกษาหารือและช่วยเหลือกัน โรงเรียนจะเปลี่ยนไปเป็นสถานที่ที่ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข เปลี่ยนแปลงการทำงานของครูและเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียน เป็นการสะท้อนความคิด และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูที่ได้รับอิทธิพลจากการสนทนา เพื่อช่วยเหลือกันในการพัฒนาวิชาชีพระหว่างครูในโรงเรียน (Gilrane *et al.*, 2008) ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพร่วมของครูกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น (Calcasola, 2009) และการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นโอกาสสำหรับความก้าวหน้าทางวิชาชีพอีกด้วย (Morrow, 2010) ดังนั้นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเปลี่ยนแปลงนักเรียน ครู ผู้บริหารและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2555: 191)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมให้มีการดำเนินงาน PLC หรือ "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" ในสถานศึกษา โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศในการปฏิบัติงานอยู่ร่วมกันในสถานศึกษา เกิดการเรียนรู้และแบ่งปันความรู้กัน จนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ และถือเป็นการพัฒนาบุคลากรโดยเริ่มจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) อย่างแท้จริง แทนที่จะสั่งการจากส่วนบนลงมา ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ที่ การเรียนรู้ (Learning) กล่าวคือครูต้องรู้ว่าได้เรียนรู้และแบ่งปันความรู้อะไรบ้าง และจะอย่างไร ให้ความรู้ส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องต้องรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกัน บนพื้นฐาน วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ผู้คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกโดยใช้ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนา และเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 1)

การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องอาศัยความเข้าใจ ความร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การสร้างประโยชน์ให้แก่ สังคมและประเทศชาติ เป็นการบรรลุผลในแง่ของสังคมส่วนรวม ซึ่งสถานศึกษาต้องมีอิสระ และ มีความเข้มแข็งตามหลักการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน ตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหาร งานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้มีอิสระและ มีความเข้มแข็งในการบริหารงานเพิ่มขึ้นที่จะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วและ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและประเทศชาติ การที่จะทำให้สถานศึกษา ปรับบทบาทในเชิงรุกและมีพลังสร้างสรรค์ให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในยุคข้อมูล ข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิด และ วิธีการจัดการศึกษาใหม่ คือต้องมุ่งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 3) แนวทางในการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาตินั้น มีแนวทางที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านการบริหาร โดยปัจจัยด้านการบริหารได้กล่าวถึง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนให้มีมาตรฐาน โดยเฉพาะโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นับว่าเป็นองค์กร

ทางการศึกษาที่มีความสำคัญแก่เยาวชนไทยมากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีเป็นจำนวนมากและกระจายตัวอยู่ในทุกท้องถิ่นของประเทศ ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องเลือกรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมากที่สุด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน และเกิดผลของการบริหารที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนอย่างแท้จริง รูปแบบของการบริหารจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียน โดยรูปแบบการบริหารที่ดีจะสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ภาระงานและเป้าหมายของโรงเรียน

โรงเรียนสารวิทยา เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากการสำรวจสภาพปัญหาและทำการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียน พบว่า ด้านการบริหารยังขาดการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ทำให้ขาดการร่วมมือในการดูแลและพัฒนาคุณภาพนักเรียน การพัฒนาเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำหน้าที่ ขาดการประสานงานความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ด้านนักเรียน มีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขด้านพฤติกรรมของวัยรุ่น พฤติกรรมไม่เรียบร้อยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านการสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ครูบางส่วนถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชาแต่ยังขาดความชำนาญในกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ ครูจึงยังคงใช้วิธีสอนแบบเน้นตัวครูเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่ครูต้องพัฒนาตนเองในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยที่อยู่ในบทบาทหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้สร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนสารวิทยา ในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามภารกิจหลักและขอบข่ายการดำเนินงานจัดการศึกษาทั้งระบบในโรงเรียน อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ และการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดกับนักเรียนอย่างมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีปัญญาพึ่งตนเองได้ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ ให้เต็มตามศักยภาพที่ตนมีอยู่ และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพให้ มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม ความรับผิดชอบต่อสังคมพร้อมทั้งรับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของโลก สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงได้วางแผนร่วมกับคณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวทางดังกล่าว ด้วยการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ซึ่งจะเป็นแนวทางการปฏิบัติการศึกษาที่เริ่มต้นจากครูที่รับผิดชอบต่อศิษย์ ที่รวมตัวกันเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู นอกจากนี้จะเป็นงานวิจัยที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยังเป็นการบูรณาการศาสตร์ความรู้ทางด้านการบริหารการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษามาผสมผสานเป็นองค์ความรู้ใหม่อันเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการ ด้วยความมุ่งหวังให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ให้บริการทางการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง และแต่ละองค์ประกอบ ควรมีขั้นตอนการพัฒนาอย่างไร
2. ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยาเป็นอย่างไร
3. ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยาอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 137 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน นักเรียน จำนวน 2,715 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2,715 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 5,586 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา และประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 70 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) นักเรียน จำนวน 149 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 149 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 380 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กรอบการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาจากหลักการแนวคิด ดังนี้

2.1 แนวคิดในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้มาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบใช้เป็นกรอบการพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู และนำกรณีศึกษาโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มาร่วมกันสร้างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ความต้องการ กับสภาพบริบทของโรงเรียน โดยผ่านการตรวจสอบ การแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยาที่สมบูรณ์

2.2 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ที่เป็นกระบวนการในการทำงานโดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการเป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้นำ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้ และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดีตามสิทธิหน้าที่ หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และขอบเขตวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

2.3 แนวคิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพครู การนิเทศภายในเต็มรูปแบบ การมีส่วนร่วม การสร้างทีมงานและเครือข่าย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยี และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยยึดหลักการว่าการเลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เห็นว่าดีเหมาะสมตามความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้ดำเนินงานมาปฏิบัติ โดยมีวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ และอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินงานนั้น ๆ นับตั้งแต่ระบุปัญหา วางแผน การดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นของการประเมินผล

2.4 แนวคิดคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่เป็นผลลัพธ์สะท้อนความสำเร็จของการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยยึดคุณภาพใน 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพด้านการบริหารจัดการ คุณภาพด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู และคุณภาพนักเรียน โดยผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสามารถในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน มีผลการพัฒนาการเรียนการสอน และมีความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน

2.5 แนวคิดการจัดการความรู้ โดยเตรียมสถานศึกษาให้เป็นองค์กรเพื่อการเรียนรู้ สร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันบนพื้นฐานการดำเนินงานและจัดกิจกรรมของบุคลากรทางการศึกษา ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้บุคคลอื่นเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การสร้างเสริมภาวะผู้นำในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา โดยพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในสถานศึกษาโดยให้บุคลากรมีภาวะผู้นำทั้งในด้านการเรียนการสอน ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านส่งเสริมคุณธรรม ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ และด้านความเท่าทันสถานการณ์

2.6 แนวคิดการจัดการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.7 แนวคิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และออกแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาและกระบวนการพัฒนา ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลความสำเร็จ

โดยในการพัฒนารูปแบบการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมี

การทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการและทางการบริหารการจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมุ่งเน้นการสร้างสภาพพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักที่ว่าต้องทำให้กระบวนการบริหารจัดการเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและการจัดการศึกษาตามปกติของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนสารวิทยา แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 2 และขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัยระหว่างปีการศึกษา 2561–2562 โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบ การบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา และทดลองใช้รูปแบบในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และดำเนินงานตามรูปแบบซึ่งเป็นการใช้จริงและทำการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบตลอดปีการศึกษา 2562 (เดือนพฤษภาคม 2562–เดือนมีนาคม 2563)

4. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา มีขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ประกอบด้วย

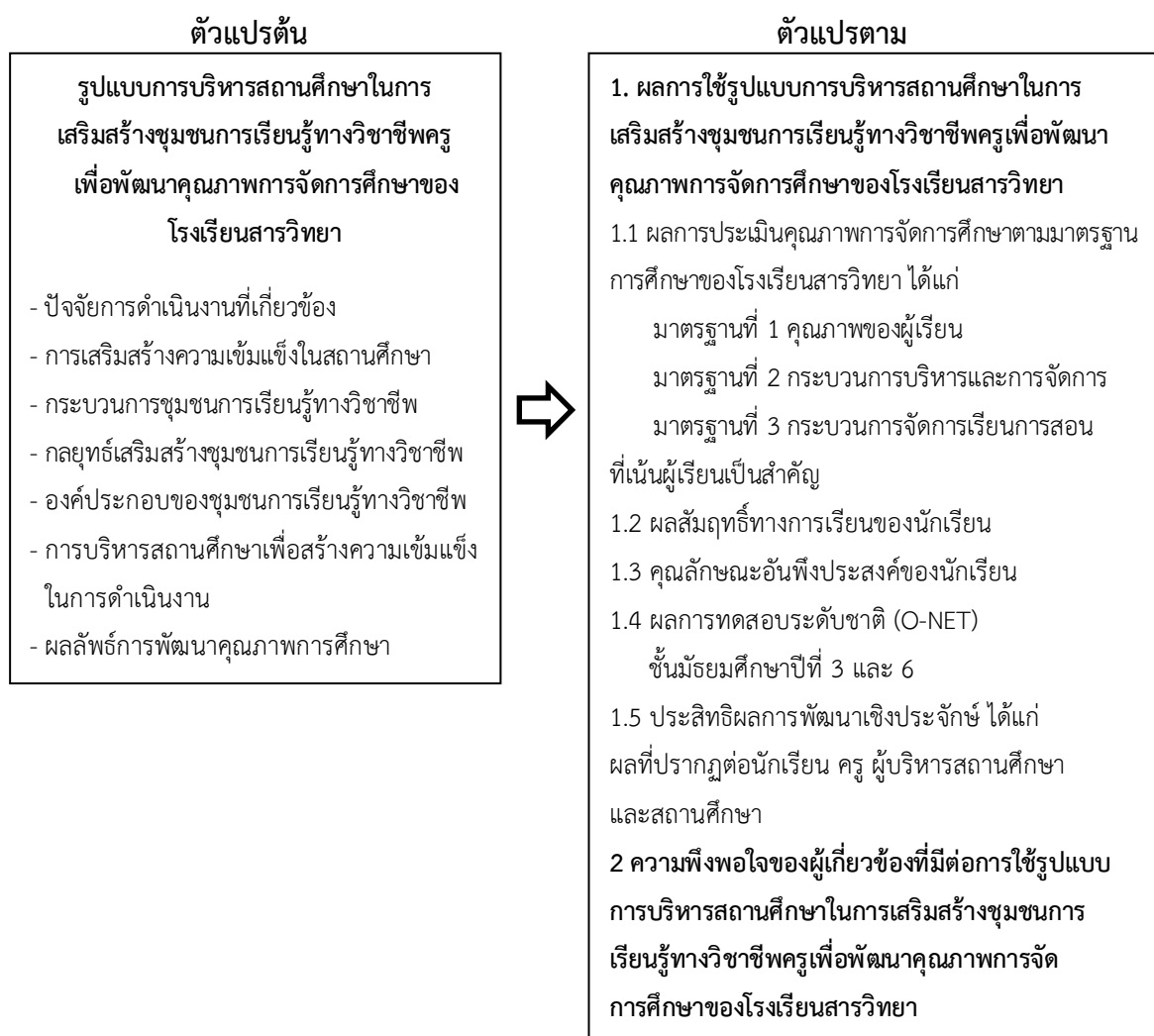
- 1) ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
- 4) ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6
- 5) ประสิทธิภาพการพัฒนาเชิงประจักษ์ ได้แก่ ผลที่ปรากฏต่อนักเรียน ครูผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา

4.2.2 ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียนสารวิทยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การวิเคราะห์องค์การ การใช้ผลการดำเนินงานและผลการประเมินที่ผ่านมาเป็นฐานในการวางแผนพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งการดำเนินงาน การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน การจัดการความรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน รวมถึงสภาพการบริหารงานและบริบทของสถานศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักในการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา นำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และกลยุทธ์ในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ที่มีความตรงเชิงหลักการทฤษฎี โดยมีการตรวจสอบความเหมาะสมตาม

กระบวนการวิธีทางการวิจัย แล้วจึงทำการทดลองการดำเนินงานเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามรูปแบบ โดยมีการเตรียมความพร้อมสถานศึกษาและบุคลากร รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานเพื่อเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะ และประเมินผลการดำเนินงานตามกรอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู และการวิจัยในชั้นเรียน และด้านคุณภาพของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตวิทยาจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน สภาพปัญหาของนักเรียน โรงเรียนสาธิตวิทยา การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบอันประกอบด้วยโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ เพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะหรือบรรยายคุณสมบัติ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง กรอบแนวคิดที่แสดงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและโครงสร้างการบริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา 3) กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) กลยุทธ์เสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6) การบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานและ 7) ผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง การทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน ในการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีเป้าหมายสอดคล้องกัน มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความรู้ ทักษะ ทักษะคติทางวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนาความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาสาระและการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานการสอนและการเรียนรู้จากการทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังกัน มีการอภิปรายหรือวิพากษ์วิจารณ์กันเชิง

สร้างสรรค์ รวมถึงมีการรวบรวมและใช้การประเมินและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อค้นหาและทำการตัดสินใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการทำงานที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูให้เป็นครูมืออาชีพ เพื่อเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง วิธีการในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพของครู เพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนสารวิทยา ผ่านการดำเนินงานด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพของครูเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนสารวิทยา ตามคู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

1) **วิสัยทัศน์ร่วม** หมายถึง การที่ทีมงานมองเห็นภาพเป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงร่วมกัน เป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีทิศทางร่วมกัน โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน ได้แก่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกัน โดยเป็นการมองเริ่มจากผู้นำ หรือกลุ่มผู้นำ แล้วทำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน หรือการมองเห็นจากแต่ละคนในทีมที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน

2) **ทีมร่วมแรงร่วมใจ** หมายถึง กลุ่มทำงานมีการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกันจนเกิดเป้าหมายในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียนการเรียนรู้ของทีมงาน และ การเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานงานที่มีลักษณะต้องมีการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน แนวปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน และการรับผิดชอบร่วมกัน จากสถานการณ์ของการปฏิบัติงานจริง

3) **ภาวะผู้นำร่วม** หมายถึง ภาวะที่ผู้นำเป็นผู้สร้างให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ จนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ โดยมีผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้นำทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็น ผู้นำที่เริ่มจากตนเองก่อนด้วยการลงมือทำงานอย่างตระหนักรู้และใส่ใจให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุก ๆ คน และเกิดจากภาวะที่ผู้นำกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกันให้สมาชิกมีภาวะผู้นำ เพิ่มขึ้นจนเกิดเป็นผู้นำร่วมของครู ในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วมการสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู

4) **การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ** หมายถึง การเรียนรู้ของครูจากการปฏิบัติงานใน สถานการณ์จริงเพื่อพัฒนาวิชาชีพ บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริง ร่วมกันของ สมาชิก มากกว่าการอบรมจากหน่วยงานภายนอก ด้วยการแลกเปลี่ยนและแนะนำ การทำงานร่วมกัน เป็นทีม ซึ่งเป็นการร่วมเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองจากข้าง ใน หรือวุฒิภาวะความเป็นครูให้เป็นครูที่สมบูรณ์ เป็นการเรียนรู้ตนเอง การรู้จักตนเองของครู เพื่อที่จะเข้าใจมิติของผู้เรียนที่มากกว่าความรู้ แต่เป็นมิติของความเป็นมนุษย์ ความฉลาดทางอารมณ์ จนสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ตนเองอย่างถ่องแท้ สามารถสอนหรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการ เรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5) **ชุมชนกัลยาณมิตร** หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมโดยมีวิถีและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน แบบมุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุข สุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกันที่มีลักษณะวัฒนธรรม แบบเปิดเผย ที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นวิถีแห่งอิสรภาพ และเป็นพื้นที่ให้ ความรู้สึกปลอดภัย หรือปลอดภัยใช้อำนาจกดดัน บนพื้นฐานความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิงคุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศ ตน เพื่อวิชาชีพโดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียน

6) **โครงสร้างสนับสนุนชุมชน** หมายถึง ลดความเป็นโครงสร้างการบริหารที่ยึด วัฒนธรรมแบบราชการ แต่ใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทน ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งมั่นความยั่งยืน จัดปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชน ลดความ ขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก จัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เช่น เวลา โอกาส สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศและ

อื่น ๆ ที่ตามความจำเป็นและบริบทของกลุ่ม โดยเฉพาะการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีรูปแบบการสื่อสารด้วยใจ เปิดกว้าง ให้พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ของชุมชน เน้นความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการกับเงื่อนไขความแตกแยก และมีระบบสารสนเทศของชุมชนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

4.2 กระบวนการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานในกิจกรรมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ละกลุ่ม ในการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1) **สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน** หมายถึง การอุทิศตนและเวลาในการร่วมวางแผนพัฒนาโรงเรียน แบ่งปันบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสำเร็จในวิชาชีพกับเพื่อนร่วมงาน ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนคู่คิด เครือข่ายหรือสมาคมทางวิชาชีพ ให้เกียรติและไว้วางใจเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานร่วมกัน เคารพในศักดิ์ศรีและความแตกต่างของเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน กระตือรือร้นในการเสาะแสวงหานวัตกรรมการเรียนการสอนจากเพื่อนในโรงเรียน และต่างโรงเรียน มีความรู้สึกที่โรงเรียนเป็นสถานที่สำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับบุคคลอื่นในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ตระหนักและเห็นความสำคัญของการประเมิน กำกับติดตามเพื่อพัฒนาตนเอง วิชาชีพและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ยอมรับถึงการบรรลุวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วยการร่วมมือและตั้งใจทำงานที่ตนรับผิดชอบ

2) **ปฏิบัติงานโดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน** หมายถึง การร่วมระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดเป้าหมายและการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพ ร่วมจัดกิจกรรมการอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวบรวม และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ในงานกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้นักเรียนตื่นตัวที่จะเรียนรู้ ใช้เทคนิควิธีสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนบรรลุผลการเรียน มีการกำกับติดตามการเรียนรู้และพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำงานวิจัยร่วมกับเพื่อนครู นักวิชาการ นักวิจัยจากหน่วยงานอื่น การทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน

การเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนแก่เพื่อนครูในโรงเรียน เผยแพร่ และนำเสนอผลงานวิจัยแก่บุคคลากรนอกโรงเรียน ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน

3) ร่วมมือกับเพื่อนครูเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การร่วมกับเพื่อนครูเรียนรู้และทบทวน การปฏิบัติหน้าที่และการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนและปรับปรุงแก้ไข พัฒนาสื่อการเรียนการสอน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เสริมสร้างศักยภาพการ ประเมินผลที่เหมาะสมกับพฤติกรรมนักเรียน พัฒนาเครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ประเมินความสำเร็จของเทคนิค วิธีสอนจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการเรียนรู้ของนักเรียน ปรับปรุงและพัฒนาเทคนิควิธีสอนให้สามารถนำไปปฏิบัติให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียน ใช้กลยุทธ์เทคนิค วิธีการบริหารที่ทันสมัย เพื่อให้โรงเรียนและทีมงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พุดคุยและสะท้อน แนวคิดที่หลากหลายในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุด แสดงความ รับผิดชอบต่อผลงานเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนและทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

4) แนะนำการปฏิบัติงาน หมายถึง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การทำงานกับเพื่อนครู การ ได้รับการฝึกอบรมหรือสอนงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเพื่อนครูมาแบ่งปัน และแลกเปลี่ยน เอกสาร หนังสือ ตำราแก่เพื่อนครู ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนตามเพื่อนครู ที่มีผลการ ปฏิบัติที่ดี นำผลการประเมินจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือผลสะท้อนจากผู้ปกครองนักเรียน มาเป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนและร่วมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อแสวงหานวัตกรรมการเรียนการสอนใหม่ ๆ เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อเปิดโลกทัศน์และสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการปฏิบัติงานการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการพัฒนานักเรียน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาทั้งใน และนอกโรงเรียน รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการ พัฒนาตนเอง สนทนา พุดคุย กับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเรียนการสอนเป็นประจำ เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

5) สนทนาเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การสนทนา แลกเปลี่ยนกับเพื่อน ครู เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพของสื่อและวิธีสอนที่ใช้ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคในการ มอบหมายงานในโรงเรียนร่วมกัน ด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนร่วมกันด้าน โอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการพัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกโรงเรียนร่วมกัน ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ด้านความชัดเจนและความ เหมาะสมของระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหาร ครู และ

บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ด้านคุณภาพนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาและแก้ปัญหา
 อย่างเป็นระบบ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ด้านความชัดเจนและเหมาะสมของเครื่องมือประเมิน คุณภาพ
 นักเรียน ด้านกระบวนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความชัดเจน
 และเหมาะสมในการประเมินผลการจัดการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก ด้านกระบวนการกำกับ
 ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรที่ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วม

4.3 กลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง วิธีการดำเนินงาน
 ที่คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อ
 เสริมสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพ
 ของครู เพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย
 5 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่ง
 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการพัฒนาทางวิชาชีพ
 ร่วมกันผ่านกิจกรรมการจัดกิจกรรม การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การสังเกต
 หรือสำรวจการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนครู การใช้คำถามชี้แนะ เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้และ
 พัฒนาทางวิชาชีพ การชี้แนะ การเป็นครูพี่เลี้ยง การทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนการแลกเปลี่ยน
 บทบาทหน้าที่ของครูเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิชาชีพอย่าง
 ต่อเนื่อง

2) การกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ หมายถึง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใน
 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ครูในโรงเรียนในการ
 ปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาทางวิชาชีพของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ กำหนดแนวทางการ
 ปฏิบัติงานได้อย่างอิสระและคล่องตัว ตลอดจนสามารถพัฒนาความเป็นผู้นำของตนเองได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

3) การส่งเสริมการยอมรับและความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน หมายถึง
 การเสริมสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมการยอมรับและความเชื่อถือไว้วางใจใน
 การทำงานร่วมกันของครู เพื่อให้ครูสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการช่วยเหลือและ
 เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ในลักษณะกัลยาณมิตรทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาการสื่อสารภายใน
 โรงเรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) การแสวงหาการสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การประสานความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ปกครอง องค์กรทางการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด/เขตพื้นที่ ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนให้ดียิ่งขึ้น

5) การบริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การจัดระบบการทำงานและจัดสรรทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยการบริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นระบบตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแม่นยำและเชื่อถือได้ ตลอดจนการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของครูและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน

5. คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง สภาพความสำเร็จจากการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย คุณภาพการบริหารและการจัดการ คุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณภาพของผู้เรียน

6. ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา หมายถึง สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา โดยพิจารณาตัวแปรที่สำคัญ ประกอบด้วย

- 1) ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพของผู้เรียน
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
- 4) ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 5) ประสิทธิภาพการพัฒนาเชิงประจักษ์ ได้แก่ ผลที่ปรากฏต่อนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา และ
- 6) ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการ

บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา

7. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง รองผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562

8. ครูผู้สอน

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562

9. นักเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ทุกคนของโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562

10. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการวาระการดำรงตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ของโรงเรียนสารวิทยา ในปีการศึกษา 2562

11. ผู้ปกครองนักเรียน

ผู้ปกครองนักเรียน พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะที่ทำหน้าที่เลี้ยงดู อบรม ให้การดูแลนักเรียนโรงเรียนสารวิทยา โดยเป็นผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยประจำ โดยกำหนดว่านักเรียน 1 คนมีผู้ปกครอง 1 คน ในปีการศึกษา 2562

12. ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสารวิทยา ซึ่งเป็นรูปแบบที่มาจากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง เพื่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการวางแผนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน

2. นวัตกรรมในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาครูและนักเรียนที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมทำของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของครู พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนด้านสื่อการเรียนรู้และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผลจากการดำเนินงานตามรูปแบบที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการในโรงเรียน พัฒนาครูในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยรวม

3. บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และใช้แนวคิดหลักการของการนำผลประเมินและกระบวนการวิจัยมาใช้พัฒนาการจัดการศึกษา สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการบริหารงานตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีความมือร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพของชุมชน เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง